

1905 Gave til Frosta kirke

Brevet falt liksom på en måte bare ut av hendene hans, som en slags maktesløs handling - en oppgitthet som ble skjøvet frem av en form for urettferdighet. Hans forventning til å åpne og lese et brev fra sin barndomsbygd, var selvsagt enorm. Det var ikke hver dag han mottok brev fra Frosta, for å si det mildt. Han skalv mest litt på hendene da han tumlet med å åpne brevet. Nysgjerrigheten, kombinert med gleden, pirret gjennom hele kroppen hans. Alle sanser fortalte ham at dette ville bli stort. Han var derfor ikke forberedt på det som skulle komme. Lite ante han i den lille lykkerusen at fallhøyden skulle bli så mye større. Noen sekunder senere, og med et overblikk som skannet hele innholdet under ett, trengte han ikke engang lese hva som stod der. Hele hans kropp gikk i beredskap, det var som tørrsvetten tok tak og han ble angrepet fra alle kanter gjennom disse vanskelige tilstandene som kan rive et menneske i stykker: sårbarhet, oppgitthet, skuffelse og fortvilelse, som fort ender opp i en fellesnevner, nemlig sinne. Han så sin barndom og sin egen konfirmasjon fare forbi i revy. Brått følte han seg så liten. Han følte seg tråkket på. Han som hadde så stort et ønske om å takke sin hjembygd, sin kirke, ære sin oppvekst - gi noe tilbake. Og så var dette takken. Samtidig som kroppen sank litt ned i stolen, falt brevet ned på bordet og han tillot seg en tanke om hevn, denne primitive følelsen som kan ta tak i enhver ved et nederlag. Men hans oppdragelse forbød ham flere slik tanker, og plutselig var han som mange i lignende situasjoner. Han var forbi første stadiet, nå kom det andre, nemlig en kompensasjon i form av en ukontrollert og høylytt latter - som for mangt et menneske fort glider over i det tredje stadiet: gråt. Noen tar den helt ut, åpenlyst - andre gråter innvendig. Hvorvidt vår mann her kom til det stadiet - vet vi selvsagt ikke. Denne fingerte øyeblikksituasjonen kunne ha hendt Andreas Olsen Hellan, der han i 1905 mottar et brev i sitt hjem utenfor Seattle med avslag fra Frosta kirke om å motta hans gave, et maleri tiltenkt som altertavle i Frosta sin nye kirke.

Følgende hendelse er hentet fra Roar Lindgaard og Bjørn Olav Juberg sin omtale i jubileumsboka for Frosta kirke 150 år, 1866 - 2016.

Bjørn Olav Juberg

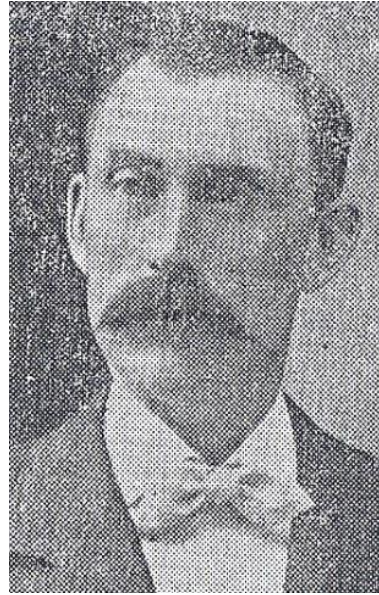
Roar Lindgaard

Andreas Olsen Hellan ble født 8. februar 1852 på plassen Hjeldevald eller Raflovald. Foreldre var inderste Ole Olsen Reflovald og Antonette Olava Andreasdatter. Det gjør Andreas til barnebarn av den kjente «Københavneren» (se *Stjørdalens krønike*, bind 19, side 9). Familien var den første som slo seg ned på Helltrø (63/2) under Hellan - hvor Andreas hentet navnet sitt fra. Andreas Olsen Hellan gikk underoffiserskolen i 1875. Deretter ble han agent for Amerikalinjen «Domino», og utvandret selv i 1880. Han var da gift. Hans kone og tre barn kom senere etter til Amerika. Rundt 1886 dro Andreas på laksefiske til Alaska. Men her ble det nok heller gullgraving. Trolig gjorde han det ganske bra, og havnet etter hvert i en bedre stilling i et gull- og sølvgruveselskap ved Seattle. En må vel kunne anta at den godeste frostingen ble det vi kaller formuende. Og han glemte naturligvis ikke sin oppvekst på Frosta.

Frosta kirke sto ferdig og ble innviet onsdag 24. oktober 1866. Andreas Olsen Hellan var med i det første kullet som ble konfirmert i den nye kirken, 29. september 1867. I de nærmeste årene ble det diskutert rundt utformingen av en kommende altertavle. En må nok kunne anta at dette også var et økonomisk anliggende. Dette hadde nok Andreas borte i Amerika fått med seg, og han ønsket å gi noe tilbake til Frosta og til kirken hvor han selv sto konfirmant. I 1905 mottok Frosta kirke et bilde med navnet «Himmelfarten» som gave fra Andreas Olsen Hellan. Giveren mente at dette maleriet kunne bli brukt som altertavle. Bildet var malt av en ukjent kunstner i Amerika og motivet var altså *Jesu himmelfart*.

Dagens altertavle (foto: B. O. Juberg)

Andreas Olsen Hellan (fra «Frostringen»)

Men maleriet skapte nok en viss debatt da det ankom og ble vist fram for menigheten. Om det var menighetsrådet eller kommunen som tok initiativet, kan sikkert diskuteres. Uansett ble maleriet sendt til Jens Thiis ved Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum i Trondheim for å få en fagmessig vurdering av bildet. Den lot ikke vente på seg: «*Det er ikke værdig at oppstilles i nogen norsk kirke.*» Denne Thiis (1870-1942) ble for øvrig Nasjonalgalleriets første direktør i perioden 1908-1914. Hans bedømmelse av maleriet ble meddelt giveren. Og som om det ikke var nok, ble giveren: Andreas Olsen Hellan, samtidig oppfordret til å sende penger slik at bildet kunne sendes ham i retur!

Det kom nok aldri penger til returfrakt. Andreas Olsen Hellan ga klart uttrykk for sin overraskelse over kritikken bildet hadde fått, samt skuffelsen det påførte ham. Bildet ble hentet fra Trondheim og fikk ligge i kassen sin i mange år før Einar Olsen Hyndøy og Hans A. Vold tok fram bildet igjen, satte ramme på det og hengte det opp i sakristiet like før jul i 1930. Dette var altså 25 år etter at gaven fra den utvandrede frostringen ankom Frosta, og 64 år etter at kirken var tatt i bruk. I dag henger bildet i våpenhuset, og er noe av det første en besøkende i kirka legger merke til.

Denne historie har vel noe tragikomisk over seg. Tanken, for ikke å si omtanken, til Andreas Olsen Hellan - var helt sikkert den beste. Og saksbehandlingen, ved å be om returporto - kan vel ikke tillegges vanlig god kristen folkeskikk? Og hva som er kunstnerisk akseptabelt og såkalt kvalitet, vil i alle fall ikke jeg gjøre meg til *gud* over.

Maleriet som Andreas Olsen Hellan skjenket Frosta kirke tiltenkt altertavle. Utsnitt fra foto av Torgunn Østbø